

*Pórtico
do Paraíso*

VI Festival Internacional de Música de Ourense

TRADUCCIÓN

Beatriz Varandas
Conchi da Silva

CORRECCIÓN TEXTOS

Beatriz Varandas

NOTAS AOS PROGRAMAS

Andrew Lawrence-King
María Teresa Ferrer
Rosa Sanz Hermida
Alejandro Villar
Julián Carrillo
Anna Maria Friman, Linn Andrea Fuglseth e Birger Misteregggen

TEXTOS SALAS

Antonia García

FOTOS SALAS

Mani Moretón

DESEÑO E MAQUETACIÓN

Drúmbalo

IMPRESIÓN

Tórculo Artes Gráficas S.A.

Depósito legal:

*Pórtico
do Paraíso*

VI Festival Internacional de Música de Ourense

do 14 ao 24 de fevereiro de 2013

5	---	Presentacións
9	---	Programa xeral
10	---	Concerto inaugural
	---	THE HARP CONSORT
16	---	Segundo concerto
	---	ANDREW LAWRENCE-KING
22	---	Terceiro e cuarto concerto
	---	ELOQVENTIA
26	---	Quinto concerto
	---	LAURA ALONSO PADÍN
32	---	Concerto de clausura
	---	TRIO MEDIAEVAL
37	---	Actividades paralelas
41	---	Salas
50	---	Organización
51	---	Copatrocinio e colaboracións
52	---	Agradecementos
53	---	Servizo de gardería
54	---	Ficha técnica

Í N D I C E
VI FESTIVAL INTERNACIONAL
DE MÚSICA DE OURENSE
PÓRTICO DO PARAÍSO

Ourense é cultura e achegar a cultura aos nosos veciños e veciñas é o noso obxectivo. A VI edición do Festival Internacional de Música de Ourense Pórtico do Paraíso chega este ano co apoio do público, co respecto da crítica e co recoñecemento dos profesionais do sector, e sitúa a nosa cidade durante 10 días no eixo central da rede de festivais de música de primeiro nivel.

Nesta edición, á oferta musical de extraordinaria calidade, podemos engadir varias novidades. Salientarei dúas: haberá unha exposición das réplicas dos instrumentos do Pórtico da Catedral no Museo Municipal e chegaremos máis lonxe ca nunca, coa actuación de Eloqventia na Igrexa de San Breixo, no barrio de Seixalbo.

Afrontamos esta edición, que se celebrará entre o 14 e o 24 de febreiro, co entusiasmo do primeiro día pero coa experiencia que dan 5 anos celebrando o festival. Queremos responder ás expectativas dos que repiten e permitir aos cidadáns gozar dun festival de primeira liña ás portas das súas casas. Á Catedral e ás igrexas de Santiago das Caldas e de Santa María Nai, únese nesta edición a Igrexa de San Breixo, lugares emblemáticos de gran riqueza artística e histórica, ampliando así as fronteiras do festival e levando a música aos barrios da cidade.

Varios artistas de recoñecido prestixio internacional, de 7 países diferentes, enriquecen Ourense durante dúas semanas e fana máis diversa e máis humana. Instrumentos, voces, conferencias e exposicións únense a encontros musicais no Conservatorio de Música, integrando, con coherencia, un programa amplo, variado e que tenta achegar a música clásica a todos os públicos.

Mazzini afirmaba que “a música é un eco do mundo invisible”. Convídevos a escoitar o invisible, a acompañarnos nesta nova edición que consolida un festival que xa goza de recoñecemento internacional e a cambiar de costumes durante uns días nos que a música é a protagonista cultural da nosa cidade.

Agustín Fernández Gallego
ALCALDE DE OURENSE

Ana Garrido Rodríguez
CONCELLEIRA DE
CULTURA

Neste 2013, presentar esta nova edición, xa a VI, do Festival Internacional de Música de Ourense Pórtico do Paraíso, como concelleira de Educación e Cultura, é unha vez máis unha oportunidade de compromiso con Ourense.

Creo firmemente nas accións que melloran a vida das persoas, e a música é sen dúbida unha delas porque, nestes tempos tan convulsos, contribúe a mostrarnos como mellores cidadáns.

Porque o Pórtico do Paraíso favorece, desde a súa I edición, a creación duns hábitos de cidadanía activa culturalmente. E, ao mesmo tempo, a introdución de explicacións previas a cada concerto, xunto cos concertos comentados, contribúe a que os cidadáns gocen do fascinante mundo que nos abre a excelente música programada no festival.

Ademais, fainos a todos os ourensáns máis conscientes do fermoso patrimonio arquitectónico e artístico que engalana a cidade, xa que el é o marco indisoluble no que se desenvolven os sucesivos concertos ao converterse durante uns días no grande escenario galego da música. Alén diso, este patrimonio tamén está presente no propio nome do festival: Pórtico do Paraíso.

E se na IV edición demos o salto ata o outro lado do Miño, no meu ben querido barrio da Ponte e na Igrexa de Santiago das Caldas, neste VI festival achegámonos a outra das nosas riquezas patrimoniais: o núcleo de Seixalbo e a súa Igrexa de San Breixo.

Paseniño, imos non só consolidando a oferta musical da nosa cidade senón tamén axudando a un tan necesario reequilibrio urbano, neste caso a través da boa música.

Non quero esquecerme de agradecer o apoio constante da Asociación Pórtico Musical, do seu director artístico e de todos os colaboradores activos que fan posible esta realidade. A todos e a cada un deles, as miñas máis sentidas grazas en nome dos ourensáns. E a todos vostedes desexarlles que gocen da música que respirará Ourense nesta VI edición do Pórtico do Paraíso.

Esta sexta edición presenta tres novidades moi destacables. Atendendo á orde cronolóxica, a primeira delas é que comezamos no Museo Municipal cunha exposición, *A reconstrución dos instrumentos do Pórtico do Paraíso*, presentada por **Manuel Brañas**, responsable do proxecto. Un arduo traballo realizado fai vinte anos e que o Festival Pórtico do Paraíso desexaba recuperar.

Juan Enrique Miguéns
DIRECTOR do
FESTIVAL PÓRTICO
DO PARAÍSO

A segunda novidade, sen dúbida a máis relevante, constitúea o apaixonante programa que nos presenta na Catedral **The Harp Consort**, prestixioso grupo internacional fundado e dirixido por unha figura incuestionable da música antiga, o arpista Andrew Lawrence-King. Trátase do primeiro oratorio composto en España (1704) e interpretado por última vez en 1729. Unha auténtica primicia na que colaboran a University of Western Australia e a University of Trinidad and Tobago.

Andrew Lawrence-King segue con nós para ofrecernos, dous días despois en Santa María Nai, un atractivo programa de música española renacentista e barroca que inclúe improvisacións ao gusto da época.

A seguinte cita coincide coa terceira das novidades, pois o Festival Pórtico do Paraíso trasládase á Igrexa de San Breixo, en Seixalbo, adecuadísimo lugar para escoitar a música medieval que nos trae **Eloquentia**, un brillante grupo asturiano, aquí na versión de dúo. Repetimos esta cita en Santa María Nai dada a limitada capacidade de San Breixo.

Laura Alonso Padín, a soprano galega que está triunfando en medio mundo, chega ao Principal cun programa de contrastes entre o romanticismo alemán, o nacionalismo español de Turina e as influencias antillanas de Montsalvatge.

E para pechar en Santiago das Caldas, e directamente desde Escandinavia, o fantástico **Trio Mediaeval**, nominado ao Grammy polo CD *Folk Songs* e que nos ofrece un programa combinando este repertorio con obras do medioevo italiano, acompañadas polo percusionista noruegués Birger Mistereggen.

Como é habitual, a programación complementábase con encontros con alumnos no Conservatorio e cunha interesante conferencia no Liceo sobre a figura do mestre Vide, a cargo do máis destacado especialista na súa vida e obra, **Javier Jurado**.

O meu agradecemento unha vez máis ao Concello de Ourense polo firme apoio a este proxecto, e á Asociación Pórtico Musical pola súa constante presenza.

VI FESTIVAL INTERNACIONAL DE MÚSICA DE OURENSE
PÓRTICO DO PARAÍSO
do 14 ao 24 de febreiro de 2013

THE HARP CONSORT
grupo vocal e instrumental

ANDREW LAWRENCE-KING
arpa

ELOQVENTIA
fautas e percusión

LAURA ALONSO PADÍN
soprano

TRIO MEDIAEVAL
voces e percusión

venres **15** febreiro **21:00h** | Catedral de Ourense
Entrada libre

domingo **17** febreiro **20:00h** | Igrexa de Sta. María Nai
Entrada libre

luns **18** febreiro **20:30h** | Igrexa de San Breixo (Seixalbo)
Entrada libre

martes **19** febreiro **20:30h** | Igrexa de Sta. María Nai
Entrada libre

venres **22** febreiro **20:30h** | Teatro Principal

domingo **24** febreiro **20:00h** | Igrexa de Santiago das Caldas
Entrada libre

THE HARP CONSORT

grupo vocal e instrumental

Venres **15 febreiro 21:00h** | Catedral de Ourense
Entrada libre

Mercedes Hernández: Virxe María

Julian Podger: San Xosé

Nicole Jordan: Anxo

David Sagastume: Pastor 1

Henning von Schulman: Pastor 2

Marco Scavazza: Lucifer

Paulina van Laarhoven: viola de gamba, guitarra barroca

Leif Meyer: órgano

Andrew Lawrence-King: arpa barroca española, salterio e dirección

Director de escena: Andrew Lawrence-King

Asistente á produción: Katerina Antonenko (Il Coraggio)

En colaboración con:

The Australian Research Council Centre of Excellence
for the History of Emotions e The University
of Trinidad and Tobago.

THE HARP CONSORT

En 1994 o arpista Andrew Lawrence-King fundou o seu propio grupo, The Harp Consort. Durante os últimos 17 anos, The Harp Consort acadou unha reputación indiscutible no ámbito mundial polas interpretacións frescas e espontáneas, polos elegantes e elaborados programas, e polos traballos de investigación, que tanto achegaron ao repertorio da música antiga.

As postas en escena desbordan ritmo, humor, dramatismo e alegría. O repertorio do grupo vai de dúos ou tríos ata óperas barrocas, pasando por distintas combinacións camerísticas e incluíndo música medieval e barroca de toda Europa e do Novo Mundo.

Durante anos, a súa discográfica foi Deutsche Harmonia Mundi, para a que gravou unha serie de CD que acadaron éxitos de vendas e premiados en todo o mundo: *Luz y norte*, o seu álbum debut, foi Diapason d'Or e CD do ano para a revista *Amadeus*; *Italian Concerto*, no que Andrew Lawrence-King é director e tamén solista, foi Mellor CD de Música Antiga para a German Phonographic Academy; e a gravación de *La púrpura de la rosa*, considerada a primeira ópera do Novo Mundo, recibiu o Premio Noah Greenberg.

The Harp Consort, na actualidade, grava en exclusiva para Harmonia Mundi USA. O primeiro CD desta nova etapa foi *Missa Mexicana*, un recopilatorio de pezas polifónicas e danzas populares do México do século XVII, que foi CD do ano para o *London Times*. O segundo CD, *Miracles of Notre Dame*, gañou o Dutch Edison Award, ademais de ser Editor's Choice para a revista *Gramophone* e CD do ano do *London Telegraph*.

Ademais o grupo colaborou noutras gravacións xunto ao seu director Andrew Lawrence-King, como a d' *As cuatro estacións* de Vivaldi coa Freiburg Baroque Orchestra; a da primeira ópera de Handel, *Almira*, que foi CD do ano para a American Handel Society; o CD *Jácaras* co laudista Paul O'Dette e o CD *Fire-Water* con The King's Singers.

P R O G R A M A

ORATORIO

O Sapientia

Oratorio sacro al Nacimiento de
Christo Señor Nuestro. Parte I (1704)
Pedro Martínez de Orgambide (¿-1727)

DIFERENZAS

Kyrie glosado
Venegas de Henestrosa (c.1510 - 1570)

O Adonai
Diferencias de Pabanas
Lucas Ruiz de Ribayaz (c.1630 - 1672)

O Radix Jesse
Diferencias sobre las Vacas
Luis de Narváez (c. 1500 - c. 1560)

O Clavis David
Vilancico: No haya más dulce alegría
Gaspar Fernandes (1566 - 1629)

O Oriens
Vilancico: De los Reyes
Gaspar Fernandes (1566 - 1629)

ORATORIO

---

70 min

O Rex Gentium

Oratorio sacro al Nacimiento de
Christo Señor Nuestro. Parte II (1704)
Pedro Martínez de Orgambide (¿-1727)

EL ARMONYA DE LOS TRES MUNDOS

Primeiro oratorio español, antífonas de advento, vilancicos de Puebla (México)

Descuberto por María Teresa Ferrer e Rosa Sanz Hermida, durante a investigación da obra de Orgambide para a Universidad de Valladolid, o oratorio sacro *Al Nacimiento* é o primeiro e máis antigo oratorio español que se conserva. Foi representado por primeira vez en San Felipe Neri en Valencia en 1704, cantouse de novo alí dez anos despois e por última vez en 1729 en Mallorca, onde María Teresa Ferrer encontrou os fragmentos, escritos cunha letra elegante e precisa. A reestrea en tempos modernos correu a cargo de Andrew Lawrence-King, que o presentou na University of Sheffield (Inglaterra) en 2005 con músicos non profesionais. Esta noite asistimos á primeira representación en España desde hai 300 anos. Esta peza verá de novo a luz na nosa catedral, enchéndoa coas intensas notas e tonalidades da ópera hispana.

No programa, a obra está enmarcada polo canto monódico das grandes antífonas en O, que invocaban os antigos nomes do Mesías e que se relacionan co *Libro de Isaías*. A forza desta

música reside nunha simplicidade que é capaz de transmitir o esplendor case teatral da liturxia.

The Harp Consort representa o oratorio tal e como se cre que se facía no século XVIII: en dúas partes, con xestualidade barroca e acción histórica. O libreto segue a tradición italiana, en que se dramatiza o sagrado misterio da Natividade situando a historia na visita dos pastores a María e Xosé, pero faino de forma que a situación nos permite ver a loita eterna e apocalíptica entre o Ben e o Mal: mentres o Anxo canta “alegrías en suave acento...”, Lucifer xorde do “fúnebre caos pavoroso” e ameaza con “iras antigas...en acento horroroso”.

A obra de Orgambide mestura as dúas tradicións presentes na música barroca española: a elegancia e o estilo da polifonía relixiosa coa teatralidade e forza da música e danzas populares. Ao igual que nas primeiras óperas hispanas, o texto insírese ritmicamente, con repeticións de fragmentos melódicos que

seguen a pauta marcada pola poesía. Nos momentos máis dramáticos utilízase un estilo recitativo español característico, mentres que os retrousos seguen ritmos de danza. Incluso a elegante polifonía do coro a seis voces segue un compás ternario de gran frescura e viveza que recorda un madrigal.

O libreto utiliza de forma libre o *Evanxeo* de Lucas e parafrasea sutilmente textos en latín, como sucede no coro que abre a obra “Canten a Dios su Gloria en las Alturas...”. Os pastores quéixanse de que non conseguen durmir cando, de súpeto, se lles aparece o Anxo e lles di que teñen que ir a Belén. María predí que o seu fillo redimirá o mundo e o Anxo explica que a humilde porta da corte en que naceu o Neno transformouse na Porta do Paraíso. Xosé dilles que espallen a boa nova e, pechando a primeira parte da obra, o coro canta “Festivos anunciemos/Gloria a solo Dios...”

Na interpretación orixinal do oratorio había un sermón entre as dúas partes. No seu lugar, ofrecemos outra dramatización ao

redor da Natividade baseada en vilancicos de Gaspar Fernandes. Escritos para a catedral de Puebla un século antes, cada vilancico é unha peza teatral “en miniatura” que nos mostra unha alma en pena, un Portugués arrogante ou un negriño fervello con harmonías mouriscas. De novo polifonía hispana de altura e ritmos afrolatinos.

A segunda parte do oratorio comeza de forma trágica: Lucifer e o Anxo personifican a loita entre o Ben e o Mal, da que finalmente Lucifer sae derrotado. Os pastores adoran o Neno, pero María canta un arrollo en que predí o sufrimento da crucifixión. Xosé está disposto a dar a vida para protexer o Neno e María dille que non, que o que ten que pasar salvará a humanidade. Ao final os poderes (celestial e infernal), os santos (María e Xosé) e os terreaos pastores cantan “Gloria al Padre de tal Hijo...”

Andrew Lawrence-King

ORATORIO AL NACIMIENTO DE CRISTO SEÑOR NUESTRO, PEDRO MARTÍNEZ DE ORGAMBIDE

O primeiro oratorio español de Nadal

Cando no ano 1999 se estreou o Oratorio a la Pasión de Cristo Nuestro Señor (1706) de Antonio Teodoro Ortells na Semana de Música Religiosa de Cuenca creíamos que asistíamos á recuperación do primeiro oratorio barroco español. O curso das nosas investigacións deixábanos pouco despois unha nova sorpresa: era o Oratorio sacro al Nacimiento de Cristo Señor Nuestro de Pedro Martínez de Orgambide, a obra máis antiga deste xénero que chegou ata nós. O erro de datación desta obra (hipoteticamente 1713) produciuse porque as súas particellas carecían de data –non así as de Ortells– e entón tomamos como referencia a de Martín Moreno no seu libro Historia de la música española: siglo XVIII, confusión que parecían confirmar outros libretos do fondo documental da Congregación de San Filipe Neri de Palma de Mallorca, en cuxo arquivo María-Teresa Ferrer localizou a música de ambos oratorios, así como a doutros cinco máis. O establecemento da data definitiva púidose facer grazas a libretos valencianos: “Oratorio (...) que se cantó en la Iglesia de la Real Congregación de San Felipe Neri de la Ciudad de Valencia, año 1704”. Así pois, esta composición que

hoxe volvemos escoitar tras máis de trescentos anos dentro desta VI edición do Festival Internacional Pórtico do Paraíso supón o rescate do primeiro oratorio de Nadal español.

Sobre o compositor, pouco se sabe. De orixe probablemente madrileña, establecese na capital do Turia onde exerceu como cantor (tiple) no colexio de Corpus Christi, institución na que terminou por ocupar de forma interina o maxisterio de capela, dirixir o coro, educar os infantillos e exercer, parece que con admirable habilidade, o oficio de copista. O exíguo corpus compositivo inclúe, ademais dese oratorio, misas, antífonas, motetes, salmos, gozos e vilancicos. A escasa documentación dispoñible sitúao relacionándose co selecto grupo de novatores valencianos proborbónicos, compoñendo música para as súas academias. No que á Congregación do Oratorio se refire, tense noticia tamén dunha “siesta” para a festa de san Filipe Neri de 1715. Morreu en 1727.

María Teresa Ferrer Ballester e Rosa Sanz Hermida

ANDREW LAWRENCE-KING

arpa

Domingo 17 febreiro 20:00h | Igrexa de Santa María Nai
Entrada libre

ANDREW LAWRENCE-KING

Andrew Lawrence-King é un dos intérpretes de música antiga máis respectados do mundo. Dirixiu óperas barrocas, oratorios e música de cámara en lugares míticos como La Scala de Milán, Opera House de Sidney, Casals Hall de Tokio, as Filharmónicas de Viena, Berlín e Moscova, Konzerthaus de Viena, o Palacio de Bellas Artes de Ciudad de México e o Carnegie Hall de Nova York. En 2011 gañou o Grammy á Mellor Interpretación de Música de Cámara xunto a Jordi Savall.

En 1994 fundou The Harp Consort, grupo co que percorreu o mundo e co que tamén foi galardoado en numerosas ocasións polas interpretacións brillantes e os traballos discográficos.

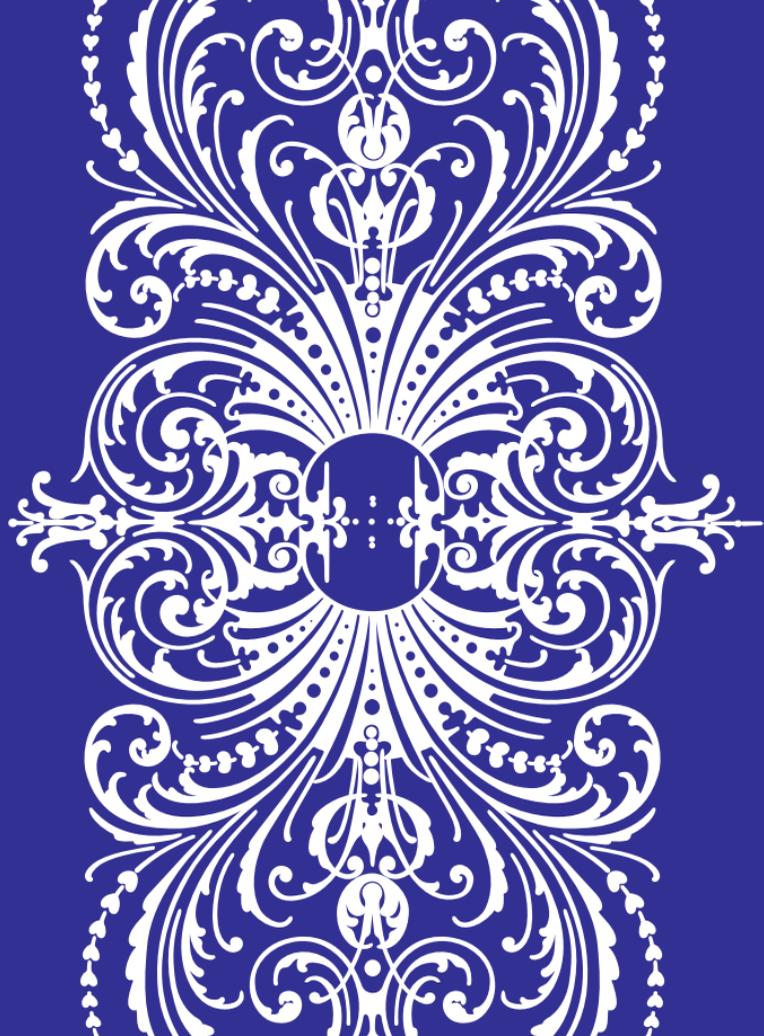
A carreira de Andrew Lawrence-King empezou no coro da catedral de Guernsey. Recibiu unha bolsa para estudar en Cambridge e despois no London Early Music Centre. Debutou no Royal Albert Hall de Londres cun concerto de arpa medieval nos Proms da BBC. En 1988 entrou en Hesperion XX de Jordi Savall e foi nomeado catedrático de Arpa e Continuo na Akademie für Alte Musik de Bremen e na Escola Superior de Música de Catalunya. Tamén foi profesor na Sibelius Academy de Helsinki e na Historical Harp Society de Irlanda.

O traballo de investigación e as gravacións con arpas celtas son

ben coñecidos e respectados nos círculos de música tradicional. Os dous CD, xunto a Jordi Savall, titulados *The Celtic Viol*, acadaron récords de vendas. Un dos CD co cantante Paul Hillier foi considerado por Elvis Costello “disco do ano” para a revista *Rolling Stone*.

É Doutor Honoris Causa pola Universidade de Sheffield, catedrático de Arpa Antiga na Guildhall School of Music de Londres e profesor de Arpa e Continuo na Royal Danish Academy of Music de Copenhague.

Xunto ao tenor Marco Beasley, dirixe o Departamento de Ópera Barroca da Academia de Música Antiga de San Petersburgo, que acaba de inaugurarse.

PROGRAMA

---

70 min

Fantasia de consonancias y redobles (de *El Maestro*, 1534)
Luys Milán (c.1500 - c.1561)

Pabanas (de *Luz y norte musical*, 1677)

Españoletas

Lucas Ruiz de Ribayaz (c.1630 - 1672)

Mille Regretz

Josquin (c. 1450 - 1521) / Luis de Narváez (c. 1500 - c. 1560)

Tutte le vecchie

Giovan Tomaso di Maio (c. 1500 - c.1563)

Tiento de arpa

Pabana real

Alonso Mudarra (c. 1510 - 1580)

Bajo de contrapunto

Luis de Narváez (c. 1500 - c. 1560)

Tiento XVIII (do *Libro de cifra nueva*)

Cabezón (1510 - 1566) / Henestrosa (c. 1510 - 1570)

Soneto en modo de danza

Enrique de Valderrábano (c. 1500 - 1557)

Fantasia en la manera de Ludovico

Alonso Mudarra (c. 1510 - 1580)

Passacalles de compasillo

Improvisacións sobre Ruiz de Ribayaz

Diferencias sobre Marizápalos (c.1690)

Miguel Pérez de Zavala

Fandango

Santiago de Murcia (1673 - 1739)

Chaconas

Improvisacións sobre Juan Arañés (? - 1649)

Jácaras de la costa

Santiago de Murcia (1673 - 1739)

Paradetas

Improvisacións sobre Ruiz de Ribayaz

A ARPA DE LUDOVICO

A publicación en 1556 do *Libro de cifra nueva* para tecla, arpa e *vihuela* de Venegas de Henestrosa proporcionounos unha visión fantástica da vida musical da Corte de Carlos V, con toda a variedade de estilos e xente. A maioría das obras que nel aparecen non son composicións súas, senón obras dos mellores compositores da época, que inclúen danzas populares, vilancicos, cancións francesas, fantasías ou *tientos*.

Venegas non só fixo accesibles estas obras aos músicos do momento, tamén adaptou e cambiou as composicións orixinais dun modo que hoxe en día sería case escandaloso. De feito, a reputación de Venegas sufriu durante algún tempo a crítica dos musicólogos, que o acusaron de plaxiar esas obras. Pero esa acusación é inxusta xa que el non foi un simple copista, polo contrario, empregando a arte da fantasía, deu o seu propio toque a cada obra que transcribía, engadindo ornamentacións ou alterando a estrutura. Unha das súas técnicas favoritas era a de reconstruír unha fantasía

enteira engadindo seccións tomadas doutra obra. A súa técnica “de corta e pega” non era máis que unha consecuencia lóxica da cultura do seu tempo: a excelencia artística non só residía na capacidade de crear unha nova obra, senón tamén na de recompoñer ou reinterpretar a obra doutro músico.

Venegas dedicou o seu libro aos instrumentos máis importantes da época: tecla (órgano), *vihuela* e arpa. Todos compartían repertorio e notacións, o que parece indicar que as notas sobre o estilo e a interpretación que aparecen en libros dedicados a un deles eran igualmente aplicables aos outros dous. Os tres podían facer solos, acompañar a cantantes e ademais formaban o núcleo de calquera agrupación que acompañase bailes, pezas teatrais ou conxuntos da corte.

Os compositores españois encontraron unha nova linguaxe musical a finais do século XVI. A *seconda prattica*, o estilo en que

se baseaban as primeiras óperas italianas, era unha imitación do drama clásico grego. Con todo, a nova música española alicerzábase na cultura popular, de ritmos marcados e sensuais danzas. Moitos deses bailes eran orixinarios de América do Sur e de África, xa que os conquistadores non só traían o ouro con eles, tamén a música das culturas indíxenas que encontraban nas viaxes.

Nas publicacións do século XVII, a *vihuela* pasou a ser substituída pola guitarra. Aínda así, esta, o clavecín e a arpa seguiron a compartir repertorio nese novo estilo baseado nas danzas populares. Nos libros para arpa e guitarra de Santiago de Murcia e de Ribayaz, as melodías españolas que aparecían en coleccións anteriores continuaron a recollese nos novos recompilatorios, xunto a esas melodías “de moda” cimentadas nas novas danzas. Así encontramos chaconas, fandangos e xácaras (ou *jácara*s), que tomaron o nome da xerxa que se falaba polas canellas de Madrid. As xácaras normalmente eran interpretadas por un

conxunto de guitarristas, vestidos con capa española de cor negra e que levaban un puñal oculto na manga. Esta música “da rúa” do século XVII púxose de moda incluso entre as clases altas, pois os compositores introduciron o seu ritmo alegre e a súa enerxía na trama dalgúns óperas e para dar un toque teatral á música que se interpretaba nas igrexas.

A xácara normalmente estaba en modo menor, aínda que había unha variante en modo maior coñecida como *jácara* de la costa, quizás porque a orixe estaba na zona de Veracruz en México. Hoxe en día aínda se conservan alí moitos trazos do estilo e instrumentos que se tocaban no século XVII, que chegaron a nós grazas á música tradicional. As diferenzas que escoitaremos esta noite proceden dun manuscrito para guitarra achado en México e que acaba de ser identificado como o “libro perdido” de música para baile de Santiago de Murcia.

Andrew Lawrence-King

ELOQVENTIA

frutas e percusión

Luns **18** febreiro **20:30h** | Igrexa de San Breixo (Seixalbo)
Entrada libre

Martes **19** febreiro **20:30h** | Igrexa de Santa María Nai
Entrada libre

ELOQVENTIA

ALEJANDRO VILLAR / frautas

DAVID MAYORAL / percusión

O *ensemble* Eloqventia toma o nome da obra, escrita por Dante Alighieri a comezos do século XIV, *De vulgari eloqventia*, un texto estreitamente vinculado á música profana medieval e de obrigada referencia cando se fala de poesía trobadoresca. Fundado e dirixido polo frautista Alejandro Villar, está integrado por músicos que atesouran unha dilatada experiencia no campo da música antiga, colaboradores habituais de formacións como Hespèrion XXI, Le Concert des Nations, L'Arpegiatta ou Accademia del Piacere.

Tras a exitosa presentación no XII Festival de Música Antigua de Gijón en xullo de 2009, ofrece varios concertos en distintos puntos da xeografía española. En abril de 2010 participa no prestixioso Festival Dias da Música en Belém (Lisboa), con dous programas monográficos dedicados ás cantigas de amigo de Martin Codax e ás cantigas de amor de Don Denis, rei de Portugal. Actuacións máis recentes sitúanos en marcos tan importantes como a Biennale für Alte Musik de Berlín ou o Ravenna Festival (Italia).

As súas interpretacións veñen sempre precedidas dun exhaustivo traballo de investigación, e para iso fan uso de todas as fontes que proporciona a moderna musicoloxía, outorgando unha especial importancia ao folclore tradicional europeo e das culturas orientais

veciñas. Eloqventia asume de forma consciente o reto de abordar un repertorio tan temperán que presenta aínda numerosas incógnitas; e fano co convencemento de que o grande atractivo desa música radica precisamente na ampla marxe que ofrece ao intérprete para enriquecela con achegas propias, a través da ornamentación e da improvisación.

O obxectivo que pretende o grupo é rescatar as concisas liñas melódicas que nos legaron os códices medievais e transformalas en emotivas cancións e vibrantes danzas que consigan evocar o afastado tempo pasado en que foron compostas.

P R O G R A M A

---

60 min

Belicha

Anónimo italiano (s. XIV)

Laïli Djân (oriental)

Anónimo

Polorum Regina

Livre Vermell (s. XIV)

Tierche Estampie Roial

Anónimo francés (s. XIII)

Lamma Bada

Anónimo andalusí

Los Bilbilicos (sefardí)

Anónimo

Tre Fontane

Anónimo italiano (s. XIV)

Mot me tenc ben per paguatz

Guiraut Riquier (s. XIII)

Chominciamento di gioia

Anónimo italiano (s. XIV)

La Manfredina

La Rotta de la Manfredina

Anónimo italiano (s. XIV)

CHOMINCIAMENTO DI GIOIA

virtuosismo medieval a dúo

O título que escollemos para o programa, *Comezo da alegría*, define á perfección as sensacións que provoca a música que interpretamos neste recital. Trátase dun conxunto de danzas dos séculos XIII e XIV, de diversas procedencias, pero que comparten todas elas un trazo en común, vivacidade e frescura.

A pesar da gran distancia temporal que nos separa destas obras, chama a atención o próximas que nos resultan; e isto prodúcese basicamente porque a súa esencia radica na aparente sinxeleza formal, similar á que podemos encontrar actualmente en gran parte do repertorio da música tradicional. Non obstante, tras esa enganosa sinxeleza, agóchanse complexos desenvolvementos melódicos e unha riquísima variedade rítmica que raramente volveu repetirse na música occidental desde a fin do Medievo.

Para nós, como intérpretes, a alegría transfórmase en entusiasmo á hora de abordar un programa como este, cargado de virtuosismo

e no que a compoñente lúdica é esencial, feito que nos permite xogar (termo que noutras linguas tamén significa tocar) e levar ao extremo as posibilidades técnicas dos instrumentos que utilizamos, tanto de vento (fauta, nay, gemshorn, albogue...) como de percusión (darbuka, pandeiro, riq, pandeireta, salterio...).

Neste percorrido musical pola Europa do Medievo, interpretamos algunhas famosas estampidas italianas e francesas, pero engadimos tamén danzas de orixe oriental e andalusí, como mostra da riqueza musical dunha época en que o intercambio de ideas e a influencia intercultural estaba á orde do día; grazas, sobre todo, ás grandes rutas de peregrinación como o Camiño de Santiago.

Alejandro Villar

LAURA ALONSO PADÍN

soprano

Venres **22** febreiro **20:30h** | Teatro Principal

LAURA ALONSO PADÍN

Laura Alonso Padín nace en Vilagarcía de Arousa e reside actualmente en Berlín. Titulada en canto e violín, amplía os seus estudos na Musikhochschule de Karlsruhe en Alemaña, coa prestixiosa bolsa Alexander von Humboldt, traballando cos mestres Aldo Baldin, Anna Reynolds, Jean Cox e Hartmut Höll. Gañou numerosos concursos internacionais, como o Alfredo Kraus, o Franco Corelli, o Verviers ou o Jaume Aragall.

Actúa con regularidade en recoñecidas salas, como o Auditorio Rishon Le Zion (Israel), Teatro Bellas Artes en México, Philharmonie de Colonia, Konzerthaus, Staatsoper e Philharmonie de Berlín, Teatro Colón de Buenos Aires, Herodes Aticus de Atenas, Concertgebouw de Amsterdam, Los Angeles Auditorium, Maestranza de Sevilla ou Palau de Barcelona.

Ademais, actuou en distintos festivais como os de Las Palmas de Gran Canaria e de Tenerife, de Royaumont e da Île-de-France, de Verbier en Suíza, Dornbirn en Austria, Festival de Santander, Festival de Otoño de Madrid ou Semana da Ópera de Berlín. O seu debut no Festival de Innsbruck (Austria), co papel de Cleopatra na ópera *Giulio Cesare*, de Antonio Sartorio, valeulle o Diapason D'or da crítica francesa. Entre as actuacións máis recentes destacan o *Réquiem* de Brahms e de Verdi, o *Mesías* de Händel, a *Cuarta sinfonía* de Mahler, a *Creación* de Haydn, e un concerto de cancións españolas xunto á Sinfónica

de Hamburgo e á afamada guitarrista chinesa Xuefei Yang.

En novembro de 2010 debutou na prestixiosa sala Alice Tully Hall de Nova York, coa ópera *Las horas vacías* de Ricardo Llorca, editada posteriormente en CD e DVD pola discográfica Columna Música.

Lorenzo de los Santos, piano

Estudou nos conservatorios de Pontevedra, Vigo, Vila-seca (Tarragona) e no Liceu de Barcelona. Tamén en Stuttgart con Patrick O'Byrne e con Sontraud Speidel na Musikhochschule de Karlsruhe (Alemaña). Doutorouse na Universidade de Santiago de Compostela cun traballo de investigación sobre o compositor Bal y Gay.

Ofreceu concertos por toda Europa, só ou como integrante de agrupacións de cámara e orquestrais. Habitualmente acompaña a soprano Laura Alonso. É Profesor do CMUS de Santiago de Compostela.

PROGRAMA

PARTE I

35 min

Pace non trovo

Franz Liszt (1811-1866)

Benedetto sia il giorno
I vidi in terra

Poema en forma de canciones, op. 19

Joaquín Turina (1882-1949)

Ciclo de cancións sobre poemas de Ramón
María de las Mercedes de Campoamor y
Camposorio

Dedicatoria
Nunca olvida
Cantares
Los dos miedos
Las locas por amor

PARTE II

35 min

Frauenliebe und -leben, Op. 42

Amor e vida de muller

Robert Schumann (1810-1856)

Seit ich ihn gesehen

(Desde que o vin)

Er, der Herrlichste von allen

(El, o mellor de todos)

Ich kann's nicht fassen, nicht glaubene

(Non consigo comprendelo, crelo)

Du Ring an meinem Finger

(Ti, anel do meu dedo)

Helft mir, ihr Schwestern

(Axudádeme, irmás)

Süsser Freund, du blickest

(Doce amigo, mírasme abraiado)

An meinem Herzen, an meiner Brust

(Ao meu corazón, ao meu peito)

Nun hast du mir den ersten Schmerz getan

(Agora acabas de producirme a primeira dor)

Cinco canciones negras

Xavier Montsalvatge (1912-2002)

Cuba dentro de un piano

Sobre un poema de Rafael Alberti

Punto de habanera

Sobre un poema de Néstor Luján y
Fernández

Chévere

Sobre un poema de Nicolás Guillén

Canción de cuna para dormir

a un negrito

Sobre un poema de Ildefonso Pereda
Valdés

Canto negro

Sobre un poema de Nicolás Guillén

AMORES VAN MARCHANDO...

LISZT E PETRARCA

A sona de Liszt como virtuoso do piano eclipsou durante moito tempo a súa arte como compositor. Os tres *Sonetos de Petrarca* corresponden ao segundo ano de peregrinación a Italia e son o xermolo das obras pianísticas homónimas. O seu perfeccionismo fíxoo reescribilas desde a creación (1830), e viron a luz en 1846; en 1858 revisounas para o seu libro italiano d’Os *anos de peregrinación* e en 1880 peneirounas pola súa visión máis ascética da música, aínda que estaba convencido de que “para expresar o sentimento que tratei de inspirar nos *Sonetos* necesitaría dun cantante-poeta, namorado dun ideal... *rara avis in terra*”.

AMOR DE HOME...?

Frauenliebe und leben está baseada nun ciclo de poemas de A. von Chamisso (1830), que inspirou tamén senllos ciclos de lieder a C. Loewe e F.P. Lachner. Chamisso canta o amor que unha muller sente polo seu home, nun percorrido desde a primeira reunión co amado ata a morte deste, tras toda a vida xuntos. Poemas a contracorrente: a muller non é obxecto da admiración do poeta, senón submisiva e ardente admiradora do seu home. Exactamente, o que para Schumann era norma absoluta, incluso por enriba das convencións sociais da época. Namorado de Clara Wieck, filla do seu profesor de piano, este opúxose á relación, aínda que ao final non puido impedir o matrimonio, celebrado tras unha sentenza xudicial de xullo de 1849. Pouco despois da voda, Schumann escribiu esta obra. Tras as continuas crises nerviosas e un intento de suicidio, Robert foi internado en 1854 no “sanatorio” de Endenich (Bonn). Alí morreu en 1856.

CANCIÓNS PARA UN POEMA... EN FORMA DE CANCIÓNS

O Poema en forma de canciones de Ramón de Campoamor é un xogo de catro breves poemas en que a personalidade do autor se desborda no que el chamou *doloras, pequeños poemas y humoradas* e que definiu co afinado tino e a brevidade case cortante característica do seu romanticismo debido en realismo: “Qué es una humorada? Un rasgo intencionado. ¿Y dolora? Una humorada convertida en drama. ¿Y pequeño poema? Una dolora amplificada”. A partitura de Turina (1918), cun prelude para piano só, é unha verdadeira síntese musical do texto de Campoamor.

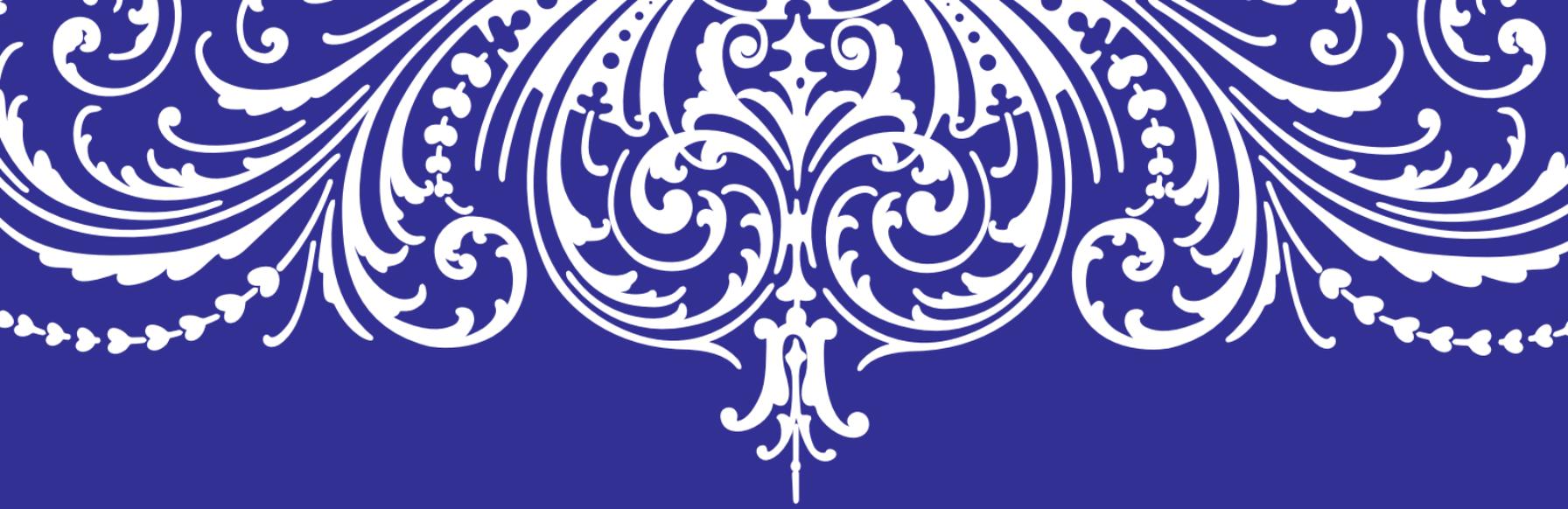

DESDE CUBA CON AMOR

Xavier Montsalvatge é destacado membro da chamada Xeración Perdida, composta por autores posteriores aos da II República. As *Cinco canciones negras* son unha verdadeira obra mestra e a panca de lanzamento á fama internacional. Achegan unha linguaxe posnacionalista, que se deu en chamar antillismo e une o rigor compositivo e unha harmonía moi característica coa máis deliciosa inspiración. Foron estreadas en Barcelona o 18 de marzo de 1945 por Mercè Plantada e Pere Vallribera.

Julián Carrillo

TRIO MEDIAEVAL

voces e percusión

Domingo **24** febreiro **20:00h** | Igrexa de Santiago das Caldas
Entrada libre

TRIO MEDIAEVAL

Anna Maria Friman, Linn Andrea Fuglseth, Torunn Østrem Ossum / voces

BIRGER MISTEREGGEN / percusión

As sopranos escandinavas do Trio Mediaeval crearon un son fascinante e único. Fundado en 1997 en Oslo, o trío especializouse nun repertorio que inclúe baladas e cancións norueguesas da Idade Media, música polifónica medieval de Inglaterra, Francia e Italia e obras escritas expresamente para elas.

O seu primeiro CD, editado por ECM Records, *Words of the Angel*, entrou inmediatamente no Top 10 de vendas da revista estadounidense *Billboard* e foi declarado disco do mes pola revista *Stereophile* de Nova York en abril de 2002. En outubro de 2007, lanzaron o seu cuarto CD, titulado *Folk Songs*, que recollía cancións tradicionais de Noruega. A resposta da crítica especializada foi impresionante e o disco recibiu unha nominación aos Premios Grammy como “Mellor Interpretación de Música de Cámara” do seguinte ano. O seu último CD, *A Worcester Ladymass* (2011), foi considerado pola crítica alemá como un dos mellores CD do ano na categoría de Música Antiga e obtivo de novo os máis altos recoñecementos da prensa especializada.

Trio Mediaeval ten ofrecido concertos por toda Europa en salas como a Oslo Concert Hall, a Bozar de Bruxelas, Wigmore Hall de Londres ou Konzerthaus de Viena. Os seus compromisos leváronas tamén fóra do continente, destacando a participación na Arts Festival de Hong Kong e o concerto no Carnegie Hall de Nova York.

O trío colabora habitualmente con compositores contemporáneos, como Gavin Bryars, Ivan Moody, Oleh Harkavyi, Andrew Smith ou Julia Wolfe, que lle dedicaron obras.

P R O G R A M A

PARTE I

35 min

Springdans (danza)*
Arranxos de Tone Krohn

Rolandskvadet (A canción de Roland*)

Arranxos de Linn Andrea Fuglseth

Solbønn (Rogo ao sol*)

Arranxos de Linn Andrea Fuglseth

Lova Line*

Arranxos de Linn Andrea Fuglseth

Nu vilar hela jorden (Agora toda

a Terra descansa en paz)

Gammelsvenskby (Ukrania),
arranxos Trio Mediaeval

Sulla lulla (Nana*)

Arranxos de Linn Andrea Fuglseth

Eg aktar inkje (Non penso
neses rapaces*)

Arranxos de Tiriltunga

Chorum*

Solo de Birger Mistereggen

Dou way Robyn / Sancta Mater

Anónimo inglés, século XIII

Benedicti e laudati

Lauda italiana do século XII,
arranxos Fuglseth e Friman

Hullaslag*

Solo de Anna Maria Friman

Bruremarsj from Rivedal

(Marcha nupcial de Rivedal*)

Solo de Anna Maria Friman

* Canción norueguesa

PARTE II

35 min

Trumbeslaat*

Arranxos de Birger Mistereggen

Till, till Tove*

Arranxos de Tone Krohn

Sordølen*

Arranxos de Birger Mistereggen

Du är den förste (Ti es o

primeiro) (Suecia)

Arranxos de Anna Maria Friman

Flickornas vän (Home das

mulleres) (Suecia)

Arranxos de Anna Maria Friman

Ja, dina ögon mig dårat (Osteus

ollos enfeitizáronme) (Suecia)

Arranxos de Anna Maria Friman

Hoss kom du ivi bekkjen

(Como cruzaches o río?*)

Solo de Birger Mistereggen

Danse, ikke gråte nå (Baila,
non chores)

Lillebjørn Nilsen, arranxos de
Linn Å. Fuglseth

Brureslått (Marcha nupcial*)

Arranxos de Berit Opheim

Ingen vinner frem til den evige

ro / Ave Donna Santissima

(O descanso eterno é a recompensa

/ Ave Donna Santissima)

Arranxos de Fuglseth e Friman /

Lauda italiana do século XII,
arranxos de Fuglseth e Friman

* Canción norueguesa

CANCIÓNS POPULARES DE NORUEGA E SUECIA – LAUDAS MEDIEVAIS

As cancións tradicionais e as baladas medievais sempre formaron parte do noso repertorio desde que empezamos a cantar xuntas en 1997. Son temas que coñecemos desde nenas e que fomos adaptando ás nosas voces e son, nun proceso que resultou ser apaixonante.

Linn Andrea, membro do grupo, arranxou algún destes temas que sempre lle fascinaran pola melodía, harmonía e estruturas rítmicas. A cantante folk Tone Krohn, á que ela coñecía, influíu moito na selección. Tone recompilara cancións tradicionais da súa terra natal, a zona de Vestfold ao sur de Noruega, e posteriormente tamén arranxou varias delas, que pasaron a formar parte do noso repertorio. As cancións de Suecia foron arranxadas pola cantante sueca do grupo, Anna Maria Friman.

Trio Mediaeval está especialmente agradecido tamén ao grupo vocal folk Tiriltunga, que nos inspirou ao longo dos anos. A primeira vez que as escoitamos xuntas foi no ano 2000, ao longo

dunha serie de concertos polo norte de Noruega. Percorriamos en coche unha zona desértica e as súas voces foron o fondo musical da viaxe. Nosoutras tamén cantabamos os temas e ornamentábalos, facendo unha versión propia. Pouco despois, o noso amigo Andrew Smith transcribiu varios deles para o grupo.

Unha das peculiaridades da tradición vocal norueguesa é o costume de cantar sen palabras, un estilo que se coñece como *tulling*, *sulling* ou *tralling*, e no que o intérprete inventa ou improvisa unha secuencia de consoantes creando sons de seu. Normalmente son combinacións de consoantes plosivas e nasais con vogais moi débiles. Outro estilo de canto tradicional é o chamado *lokk* ou *laling*, que se utilizaba para chamar o gando nas zonas de montaña e que era asemade un eficaz medio de comunicación entre os pastores, como se verá no tema *Till, till Tove*. Excepto nestes casos, o texto ten un papel moi importante nas cancións tradicionais.

Ao igual que os idiomas e dialectos, que varían dun lugar a outro, tamén o fan as distintas formas de expresión musical. Na música tradicional norueguesa non falamos de compositores senón que asociamos as pezas a un lugar concreto, un evento ou incluso á persoa que as cantaba. Nós consideramos a nosa achega a este tipo de música un elo máis na conservación da tradición oral, que segue viva grazas a todos aqueles que a foron cantando no transcurso dos séculos.

As laudas italianas dos séculos XII e XIII eran simples versos dedicados a María cheos de sentimento e cuxa orixe se remonta aos primeiros tempos do Cristianismo. Eran de estrutura simple, ritmo regular e texto fácil de comprender, polo que foron moi populares en toda Europa.

O motete inglés do século XIII *Dou Way Robyn / Sancta Mater* entronca con esta tradición mariana de forma reconecible e única, pois a parte en latín cantada pola voz alta mestúrase coa outra voz

que canta unha breve frase en inglés vulgar, tirada probablemente dunha canción popular e que poderíamos traducir como “Cala Robyn, que o meniño vai chorar”.

A forma en que esta música sacra do Medievo é interpretada na actualidade difire moito da da época en que foi composta, xa que o contexto cambiou totalmente: non era escrita para ser interpretada como parte dun concerto nin para ser escoitada por un público, formaba parte da liturxia. Os intérpretes de hoxe “resucitan” pezas de ata mil anos de antigüidade, no que é á vez un acto de preservación e de recreación de algo que non sabemos exactamente como soaba. Os membros do Trio Mediaeval achegamos as nosas ideas e deixámonos levar pola intuición en cada concerto, coma se de música contemporánea se tratase. Transformamos a falta de información nunha formacreativa de facer música.

Linn Andrea Euglseth, Birger Mistereggen e Anna Maria Friman

ACTIVIDADES
PARALELAS

VI FESTIVAL INTERNACIONAL
DE MÚSICA DE OURENSE
PÓRTICO DO PARAÍSO

EXPOSICIÓN

A RECONSTRUCCIÓN DOS INSTRUMENTOS DO PÓRTICO DO PARAÍSO presentada por MANUEL BRAÑAS

O proxecto de reconstrución dos instrumentos esculpidos na pedra que hai no Pórtico do Paraíso da nosa catedral foi preconcebido por Manuel Brañas, director do Obradoiro de Instrumentos Populares da Deputación de Ourense, quen pensou que sería de grande importancia cultural e histórica achegar novos datos para o coñecemento da música medieval.

Un feito que ía facilitar este labor foi a participación do Obradoiro ourensán na reconstrución dos instrumentos do Pórtico da Gloria da Catedral de Santiago, aínda que daquela o Obradoiro da Deputación xa reconstruíra o organistrum, quizais o máis complicado de todos.

Tras un traballo minucioso de investigación e habilidade artesanal, no que se intentou gardar a máxima fidelidade ao modelo escultórico e que os instrumentos tivesen unhas proporcións adecuadas aos músicos, rematouse a tarefa no ano 1993. O grupo Ars Combinatoria estreará as réplicas cun concerto na Catedral de Ourense o día 1 de outubro dese ano.

Do xoves **14** ao domingo **24** | Museo Municipal
Martes a sábado de **11:00h a 13:30h** e de **18:30h a 21:30h**
Domingos de **11:00h a 13:30h**

ENCUENTROS

COS MÚSICOS DE ELOQVENTIA E COA SOPRANO LAURA ALONSO PADÍN

Martes **19** ás **17:00h** Eloqventia e mércores **20** ás **19:00h** Laura Alonso | Conservatorio de Música

CONFERENCIA

OBRA E VIDA DO COMPOSITOR MESTRE VIDE, DE OURENSE A CARGO DE JAVIER JURADO

Javier Jurado é titulado superior en Música, licenciado en Historia e Ciencias da Música e doutor pola Universidade da Coruña coa tese *A lenda de Montelongo: a zarzuela galega como manifestación cultural multidisciplinar na conformación do nacionalismo galego*. É autor de numerosos libros e artigos relacionados coa pedagogía musical e a musicoloxía, cinco deles sobre a figura do mestre Vide.

Pertence ao Consejo Científico Internacional da revista *Música y Educación* e é director de *Etno-folk. Revista de Etnomusicología* e da editorial Dos Acordes. Tamén destaca como relator en cursos de formación do profesorado.

Na actualidade dá clases de historia da música no Conservatorio Superior de Música de Vigo, así como no Máster de Investigación en Artes Escénicas da Universidade de Vigo e no seu programa de doutoramento.

Mércores 20 ás 20:30h | Liceo de Ourense

SALAS
VI FESTIVAL INTERNACIONAL
DE MÚSICA DE OURENSE
PÓRTICO DO PARAÍSO

Catedral de San Martiño Aínda que hai discrepancias sobre a data de inicio das obras de construción, é seguro que o altar maior foi consagrado no 1188, como consta no documento que, xunto coas reliquias de San Martiño, traídas desde Tours, foi gardado nunha das cinco columnas que lle servía de soporte. Parecen suscitar menos polémica as datas do seu remate (1218-1248). Malia que ten base románica, a catedral medra coa historia e ao ritmo da cidade que a alberga, e chega a ter ata catro consagracións, a última en 1966.

Hai tres espazos que non deben pasar inadvertidos para o visitante: a capela do Santo Cristo, construída entre os séculos XVI e XVIII, na que destaca o baldaquino que acolle a figura do Crucifixo. É esta unha imaxe gótica que, segundo a tradición, é unha das copias que Nicodemo fixo de Xesús morto cando o baixou da cruz. A capela é coma un xoieiro, recuberta de madeira policromada con ornamentación vexetal, columnas salomónicas e relevos da Paixón.

O Pórtico do Paraíso merece tamén especial atención por ser unha das obras máis fermosas da catedral. Da primeira metade do século XIII, foi comparado, con desvantaxe para el, co de Compostela. Para algúns ten valores propios de idealización e serenidade na tradición gótica de obras francesas e burgalesas. É a transcripción en pedra do bíblico Xuízo Final, explicado dun xeito moi minucioso.

O retablo do altar maior é do século XVI, de Cornielis de Holanda, decorado con escenas da vida de Xesús, a Virxe e San Martiño. Destacan as 36 figuras de pequena talla colocadas entre as columnas. Están pintadas de branco e representan santos e personaxes do *Antigo Testamento* ataviados e cubertos seguindo a moda flamenga do 1500.

Santa María Nai No lugar no que agora se ergue esta igrexa do século XVIII, existiu, segundo se di, un templo construído polos suevos convertidos ao cristianismo despois de que San Martiño de Tours obrase o milagre de curar o fillo do rei Carriarico, que, ao parecer, tivo corte en Ourense. O primitivo edificio, que era por entón a catedral da cidade, foi arrasado nas sucesivas incursións normandas e árabes e reconstruíuse no ano 1084, como reza na inscrición que se conservou na porta norte.

Cando se fixo a nova catedral no século XII, a igrexa quedou reducida a capela funeraria e en 1722 foi derrubada porque ameazaba ruína.

O templo actual beneficiase da perspectiva que lle dá a escalinata que sae da praza Maior. Acaroado polo sur ao antigo pazo episcopal e polo norte á bela praciña da Madalena, álzase coa súa planta dunha soa nave e transepto, sobre o que se ergue unha cúpula. A fachada barroca de tres corpos acolle catro dobres columnas que se cre pertenceron á antiga edificación sueva.

A titular da igrexa é Santa María que ten unha representación no centro do retablo do altar maior. A imaxe sedente de factura barroca retráttaa como unha señora ricamente adornada co Neno no colo. O día de Pascua é levada en procesión ata a capela do Santo Cristo da catedral.

Igrexa de San Breixo de Seixalbo O Camiño Real ou de Castela que entraba de sur a norte e que empregaba unha vía romana xa existente foi, con toda seguridade, o lugar por volta do que medrou Seixalbo na época medieval. Novas sobre un núcleo de poboación aparecen desde a Alta Idade Media cando o rei deu en doazón ao Bispado de Ourense o Couto Vello no que estaba incluído Seixalbo, aínda que é probable que xa existise un asentamento na época prehistórica.

No ano 1836, Seixalbo anexionouse a Ourense e durante un tempo foi afogado pola duplicidade de impostos. Os veciños presentaron unha demanda xudicial para liberarse da carga de pagar ao Bispado os tributos anuais. Gañaron o litixio en 1859.

Talvez debido ao seu afastamento da cidade, Seixalbo mantén un espírito colectivo forte e unha identidade de seu moi marcada. Tanto nas súas festas e celebracións coma nas asociacións veciñais e culturais, apréciase un potente sentido de pertenza e unha conciencia grupal. Con estes alicerces acadou a clasificación, no ano 1986, de Núcleo Rural de Interés Histórico-Etnográfico.

A igrexa de san Breixo é de orixe, case con certeza, románica. A planta, dunha soa nave sen cruceiro, ten unha ábsida á que se accede a través dun arco triunfal de ferradura de estilo mozárabe cunha moi interesante factura. Conserva no seu interior unha capela renacentista adicada a san Roque. O edificio reformouse no ano 1901 con doazóns de particulares. O ourensán Vázquez Gulías, nomeado arquitecto diocesano en 1899, proxectou a fachada dunha soa torre cuadrangular de dous corpos. É esta unha das súas primeiras obras no Concello de Ourense. O uso da pedra, sobrio, está aínda lonxe do estilo máis ornamentado que imos apreciar en posteriores edificios civís e relixiosos seus da cidade.

Teatro Principal Santiago Sáez Pastor decidiu construír na década de 1830 o Teatro Principal, na rúa da Paz, antiga rúa dos Zapateiros. Ao parecer, foi unha especie de vinganza porque venderon o palco que el tiña reservado, nun día de función, no vello teatro.

Levantou o novo no lugar onde tiña a súa vivenda e o seu negocio, un banco. O edificio foi un pequeno teatro “á italiana”, é dicir, cun patio de butacas e palco na planta baixa, tres pisos de palcos e escenario. O teito con decoración vexetal e xeométrica. A parte que daba á rúa tiña planta baixa, que era o vestíbulo do teatro, e catro alturas que se destinaban a vivendas.

Foi, durante bastantes anos, o único teatro público da cidade e o lugar de ocio máis selecto. Era o centro da vida social e cultural e nel houbo concertos, zarzuelas, obras teatrais, bailes, mitins, etc. O poeta Zorrilla leu os seus versos no Principal, Concepción Arenal e Emilia Pardo Bazán participaron nun concurso literario e personaxes como Calvo Sotelo ou Gil Robles organizaron nel importantes actos políticos.

No 1912 o cine chega a Ourense e o Teatro Principal, tres anos despois, proxecta a súa primeira película, *Viva el Rey*, nunha sala remodelada e adaptada ás novas necesidades.

Na transición pechouse e estivo a piques de desaparecer. “Trátase de salvar o Principal” foi a consigna dun grupo encabezado por artistas, profesores, arquitectos e xente da vida pública ourensá, que logrou que a remodelación comezara a principios dos anos 80. O Teatro Principal reinaugurouse en 1992.

Santiago das Caldas As Caldas foi un dos asentamentos que, na época romana, prosperaron no contorno do poboado de agricultores que daquela era a cidade de Ourense.

Consta a existencia dunha capela mozárabe chamada Santa Catarina de Reza Vella, na Alta Idade Media, e tense coñecemento da formación, cara aos séculos XI-XII, dunha parroquia da que aparecerán datos ata o ano 1639.

A parroquia das Caldas tiña un templo románico no século XVI que, xunto coa reitoral, atopábase moi preto do actual cemiterio das Caldas, nas ribeiras do Miño. Aínda que se reformaron no século XVII pronto quedaron pequenos para atender as necesidades da poboación e xa, a finais do século XIX, estaban en estado ruinoso.

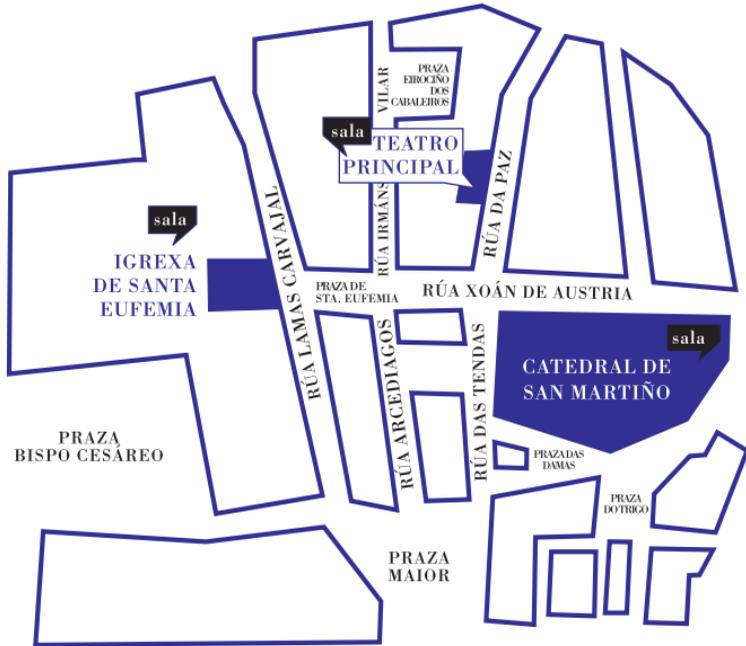
No ano 1905, o bispo Eustaquio Llundain y Esteban encárgalle a José María Basterra, arquitecto da diocese de Bilbao, a construción do novo templo parroquial. O 30 de xullo de 1910 colócase a primeira pedra na avenida das Caldas. O edificio levantouse segundo o gusto historicista da época. O gótico e a súa lixeireza e luminosidade foi o seu modelo. Os elementos estruturais básicos son o arco apuntado, a bóveda de crucería e os arcobotantes, que lle dan a esta igrexa a imaxe característica exterior. A fachada presenta unha soa torre central, típico esquema das igrexas construídas por Basterra.

En 1919 encárgase a Maximino Magariños, imaxineiro relixioso compostelán, o retablo. Ten estrutura de portada gótica con policromía dourada na que todo é filigrana oxival e adáptase perfectamente ao estilo do templo. Os relevos das rúas laterais representan escenas da vida do patrón da igrexa: Santiago Apóstolo.

PLANO DAS SALAS

VI FESTIVAL INTERNACIONAL DE MÚSICA DE OURENSE PÓRTICO DO PARAÍSO

ZONA CENTRO

ZONA BARRIO DA PONTE

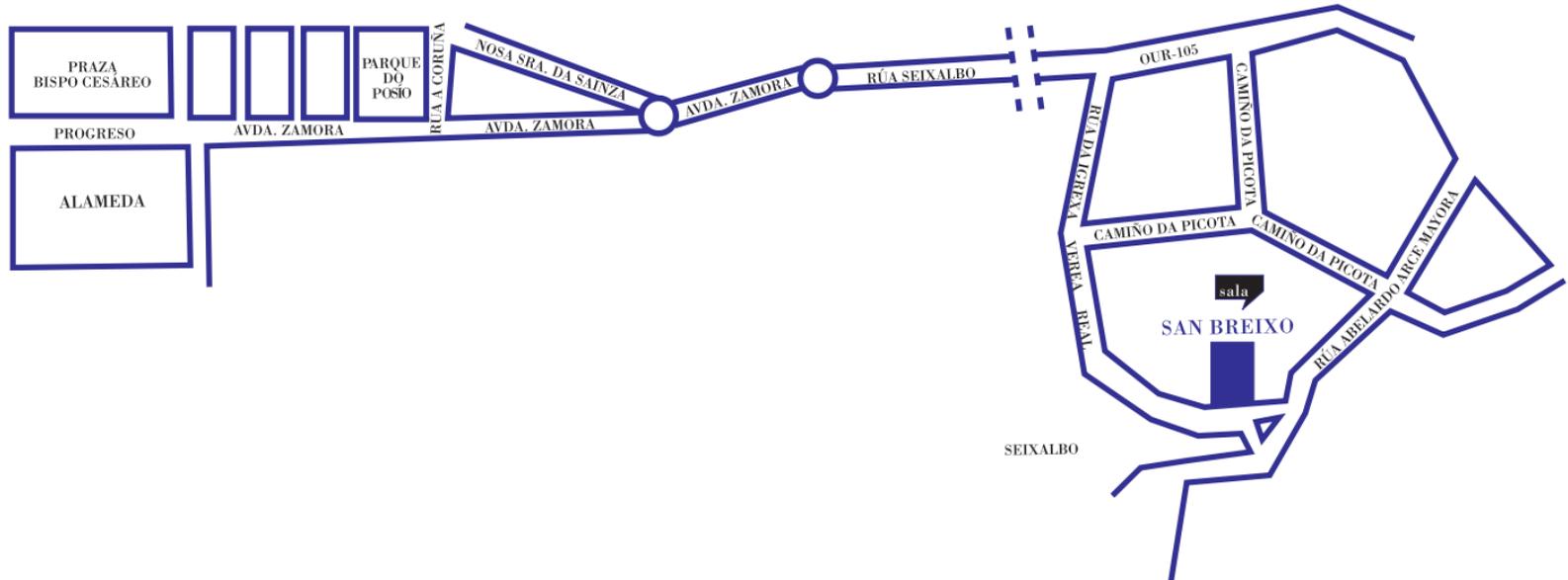
PLANO DAS SALAS

VI FESTIVAL INTERNACIONAL DE MÚSICA DE OURENSE

PÓRTICO DO PARAÍSO

ZONA CENTRO

ZONA SEIXALBO

ORGANIZA

Concello de **OURENSE** Cultura

COPATROCINA

COLABORAN

Teatro Principal
de Ourense

DEPUTACIÓN
OURENSE

AGRADECIMENTOS

Catedral de Ourense

ESTEO
diseño e interiorismo

El Liceo de Ourense

PARROQUIA
DE SAN BREIXO
DE SEIXALBO

THE UNIVERSITY OF
WESTERN AUSTRALIA

Australian Research Council
centre of Excellence for the
History of emotions
Europe 1100-1800

VILERMA

SERVIZO DE GARDERÍA

A organización do Festival Pórtico do Paraíso quere facilitar aos pais e nais espectadores a súa asistencia a este evento, polo que poderán deixar os seus fillos e fillas na **Ludoteca Novolandia INDIANA BILL, situada no número 10 da rúa Ramón Cabanillas de Ourense, teléfonos 988 242322/ 698 158386/ 698 127838.**

Este espazo, adicado aos nenos dun a doce anos de idade, de forma extraordinaria pechará máis tarde do habitual, co fin de cubrir a franxa horaria dos actos do Festival durante os seguintes días de febreiro:

Días 15, 17, 19, 22 e 24 (concertos) e día 20 (conferencia)

Os pais interesados nesta actividade só aboarán o 50% da tarifa normal. Para isto, deberán presentar na ludoteca Novolandia INDIANA BILL un bono, previamente selado por unha azafata no descanso do concerto ou tras a súa finalización.

ORGANIZA

Concellería de Cultura do Concello de Ourense

DIRECCIÓN

Juan Enrique Miguéns

COORDINACIÓN E XESTIÓN

Conchi da Silva

PRESENTACIÓN DOS CONCERTOS

Rafael Costas

María Teresa Ferrer

Alexandre Delgado

INFORMACIÓN

info@porticodoparaiso.com

www.porticodoparaiso.com

ENDEREZO

Festival de Música Pórtico do Paraíso

Concellería de Cultura

Rúa da Canle, 2

32004 Ourense

www.porticodoparaiso.com

Pórtico do Paraíso

VI Festival Internacional de Música de Ourense

do 14 ao 24 de febreiro de 2013

Concello de **OURENSE** Cultura

fest clásica

Asociación Española de Festivales de Música Clásica